

Rapportage Verantwoord Beleggen

Eerste halfjaar 2015

Index

- 1 Inleiding Verantwoord Beleggen
- 2 Uitsluitingsbeleid
- 3 Corporate governance en stemmen
- 4 Bijlagen

1 Inleiding Verantwoord beleggen

Stichting Pensioenfonds APF (hierna het pensioenfonds) past sinds 2008 instrumenten van verantwoord beleggen toe bij het beheer van haar vermogen. In deze halfjaarlijkse rapportage leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten namens het pensioenfonds zijn ondernomen. Op de website van het pensioenfonds vindt u beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een kort overzicht van de achtergrond van verantwoord beleggen.

Wat houdt verantwoord beleggen in?

Het pensioenfonds staat voor een goed en betaalbaar pensioen. Het pensioenfonds is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom besteedt het pensioenfonds waar nodig en mogelijk binnen de fiduciaire verantwoordelijkheid aandacht aan ecologische, sociale en governance onderwerpen. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt een belangrijke rol.

Wat zijn de uitgangspunten?

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert het pensioenfonds de principes van het Global Compact van de Verenigde Naties als uitgangspunt. Deze principes hebben betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten
- Arbeidsnormen
- Milieu
- Anticorruptie

Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (bijlage 1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitvoeren.

Wat doet het pensioenfonds?

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert het pensioenfonds een generieke aanpak waarbij gebruik wordt gemaakt van drie instrumenten:

- Uitsluiting, van producenten van controversiële wapens en structurele schenders van het VN Global Compact;

- Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
- Landenbeleid

De instrumenten, de gemaakte keuzes en de recente ontwikkelingen worden ieder in afzonderlijke hoofdstukken besproken.

Reikwijdte van het verantwoord beleggen beleid

Aandelen

Het pensioenfonds belegt via verschillende vermogensbeheerders in aandelen gespreid over de volgende regio's: Europa, Verenigde Staten en opkomende markten. Daarnaast wordt belegd in een minimum volatility portefeuille die wereldwijd is geïnvesteerd. Op deze regio's wordt het verantwoord beleggingsbeleid van het pensioenfonds toegepast.

Vastrentende waarden

Uitsluitingen

Het pensioenfonds heeft eigen beleggingsmandaten die beheerd worden door Syntrus Achmea. Op deze mandaten is het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds van toepassing. Dit betekent dat in de bedrijfsleningenportefeuille niet wordt belegd in producenten van controversiële wapens en ondernemingen die structureel de principes van het VN Global Compact schenden.

Landenbeleid

Op voorhand stelt het pensioenfonds ook een minimum vereiste aan de landen waarvan het staatsobligaties opneemt in haar beleggingsportefeuille. Het belangrijkste minimum vereiste is gebaseerd op de sancties en verordeningen vanuit de Nederlandse Sanctiewet 1977. In de geest van deze sancties belegt het pensioenfonds op voorhand niet in staatsobligaties van landen indien sanctiemaatregelen zijn opgelegd naar aanleiding van schendingen van het internationaal recht of mensenrechten of schending van het non-proliferatieverdrag. Andere

beleggingen in deze landen zijn in beginsel niet uitgesloten.

Hoe legt het pensioenfonds verantwoording af?

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. Het pensioenfonds rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij de afgelopen periode invulling gaf aan het beleid. Ook rapporteert het pensioenfonds over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's.

Het pensioenfonds rapporteert via een verantwoord beleggen rapportage. Met behulp van een zogenoemd 'vote disclosure system' geeft het pensioenfonds inzicht in haar stemgedrag. De rapportages en het systeem zijn toegankelijk via de website van het pensioenfonds.

Daarnaast staan op deze website de volgende documenten:

1. Verantwoord beleggen beleid
2. Uitsluitingsbeleid ten aanzien van controversiële wapens
3. Corporate governance en stembeleid.

ESG Integratie

Ontwikkelde markten bedrijfsobligaties

Bij het beheer van de bedrijfsobligatieportefeuille van het pensioenfonds werd er de afgelopen jaren op ad-hoc basis een ESG-integratiestrategie in het beleggingsproces toegepast op het moment dat daar nadrukkelijk aanleiding toe was. Voor ondernemingen waar risico's vanuit een ecologische, sociale en goed bestuur (ESG) perspectief het meest dreigend waren is er aandacht geschonken aan ESG informatie met gebruikmaking van de MSCI ESG Research. Naast het evalueren van in-

vloed van ESG factoren op bestaande bedrijfsobligaties werd bij nieuwe bedrijfsobligatie-uitgevende instellingen ook op ad hoc basis ESG informatie meegenomen in het beoordelingsproces. Door aanpassingen in het Syntrus Achmea waarderingsmodel is in het tweede kwartaal van 2014 de stap gezet naar een structurele ESG integratie voor het credits bedrijfsobligatiemandaat.

Ontwikkelde markten staatsobligaties

Voor het ontwikkelde markten staatsobligatiemandaat worden bestuurlijke, milieu en sociale risico's waar van toepassing en relevant meegewogen in de kwantitatieve en kwalitatieve landenanalyses. In de bepaling van het risico of een land de uitgeleende hoofdsom en bijhorende rente volledig en op tijd terug kunnen betalen zijn ESG risico's dus meegewogen. Bij het identificeren van deze risico's maken de SAVB portefeuillemanagers gebruik van ESG landenanalyses van de onafhankelijke dataleverancier MSCI ESG Research.

Syntrus Achmea zal naast de interne activiteiten de ontwikkelingen in de markt op dit gebied blijven monitoren, onderzoeken en toepassen indien gepast. Dit met het doel een goed rendement te behalen zodat een goed en betaalbaar pensioen voorop blijft staan.

Deze rapportage

De gekozen instrumenten, gemaakte keuzes en recente ontwikkelingen worden in het vervolg van dit verslag in afzonderlijke hoofdstukken besproken. Dit is een geïntegreerde rapportage, de informatie met betrekking tot verantwoord beleggen in dit rapport heeft derhalve betrekking op de beleggingen van het pensioenfonds in haar portefeuilles.

2 Uitsluitingsbeleid

De keuze om niet te beleggen in ondernemingen of landen is afhankelijk van diverse factoren. Een factor waar het pensioenfonds rekening mee houdt is dat investeringen geen negatieve gevolgen voor de samenleving mogen hebben. Concreet betekent dit dat het pensioenfonds niet belegt in ondernemingen als deze controversiële producten produceren of ongewenst gedrag vertonen. Voor beleggingen in staatsobligaties hanteert het pensioenfonds een landenbeleid. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, hanteert het pensioenfonds op voorhand een uitsluitingsbeleid. Het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds richt zich hier op één product, controversiële wapens. Daarnaast kiest het pensioenfonds ervoor niet te beleggen in ondernemingen die de uitgangspunten van het VN Global Compact structureel schenden. Voordat het pensioenfonds hier daadwerkelijk tot uitsluiting over gaat wordt de schending en de onderneming geanalyseerd in de beleggingscommissie van het pensioenfonds.

Wat zijn controversiële wapens?

Voor het pensioenfonds zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

1. Nucleaire wapens
2. Biologische wapens
3. Chemische wapens
4. Antipersoonsmijnen
5. Clustermunitie

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website van het pensioenfonds.

Landenbeleid

Stichting Pensioenfonds APF voert sinds september 2013 een landenbeleid waarbij de sancties benoemd in de Sanctiewet 1977 leidend zijn in de beslissing landen uit te sluiten van belegging. De sanctiemaatregelen zoals opgelegd door de Nederlandse Staat in de Sanctiewet 1977 zijn dwingende instrumenten die worden ingezet als reactie op schendingen van het internationaal recht, mensenrechtenschendingen of om verandering te brengen in beleid wanneer wettelijke of democratische beginselen niet worden nageleefd. Wanneer het niet naleven van wettelijke beginselen hier betrekking heeft

op het schenden van het non-proliferatieverdrag belegt het pensioenfonds niet in staatsobligaties van dat land.

Bij de uitwerking van het landenbeleid wordt de uitsluitingslijst in de geest van de sancties opgesteld. Dit betekent dat wanneer een deelsanctie van kracht is, bijvoorbeeld een wapenembargo als gevolg van buitensporig geweld tegen de eigen bevolking, het land als geheel controversieel wordt verklaard.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het pensioenfonds belegt wereldwijd in aandelen en obligaties. Het uitsluitingsbeleid is van toepassing op deze beleggingen.

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau Ethix stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (tabel 02.1). Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het hele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt leidt dit tot uitsluiting.

Ethix onderzoekt tevens het hele belegbaar universum op structurele schendingen van het VN Global Compact en stelt vast of een onderneming een of meerdere principes van het VN Global Compact schendt. Indien een onderneming gedurende twee jaar het VN Global Compact schendt kan het pensioenfonds beslissen een onderneming uit te sluiten van het belegbaar universum. Als het pensioenfonds tot uitsluiting overgaat worden alle beleggingen in desbetreffende entiteit verkocht. De vaststelling van de lijst van schenders van het VN Global Compact vindt eenmaal per jaar plaats. Syntrus Achmea

draagt zorg voor actualisering en distributie van de lijst naar de externe vermogensbeheerders.

Uitsluiting controversiële wapens

Met betrekking tot het verbod tot beleggen in clustermunities heeft de AFM in 2014 geïnteriseerd welke ondernemingen per 1 januari 2015 voldoen aan de criteria geformuleerd in artikel 21a Besluit Marktmissbruik. Uit deze inventarisatie blijkt dat de onderstaande beursgenoteerde ondernemingen in ieder geval onder de wettelijke definitie van een 'verboden onderneming' als bedoeld in artikel 21a Besluit Marktmissbruik vallen. Aan deze lijst van ondernemingen is één naam toegevoegd. De ondernemingen op deze lijst blijven gehandhaafd op de uitsluitingslijst van het pensioenfonds:

- Aeroteh SA
- Hanwha Corporation
- Motovilihinskie Zavody
- Poongsan Corporation
- Poongsan Holdings
- Orbital ATK
- Singapore Technologies
- Textron

Veranderingen in de uitsluitingslijst

Op basis van onderzoeksresultaten van Ethix evenals de indicatieve AFM-lijst is er een aantal wijzigingen doorgevoerd in de uitsluitingslijsten.

Op basis van *Besluit Marktmissbruik* is de volgende wijziging doorgevoerd:

- Toevoeging van Poongsan Holdings in verband met productie van clustermunities

Op basis van screening van het beleggingsuniversum door Ethix zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- Toevoeging Harris Corporation in verband met geverifieerde betrokkenheid bij nucleaire wapens

Op basis van corporate actions zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- Naamsverandering van AECOM Technology Corporation naar AECOM
- Naamsverandering van GenCorp. naar Aerojet Rocketdyne Holdings
- Naamsverandering Alliant Techsystems naar Orbital ATK

Tabel 02.1 Uitsluitingslijst controversiële wapens per 1 juli 2015.

Bron: Ethix SRI Advisors + "indicatieve AFM lijst"

Onderneming	Controversiële wapens
AECOM	X
Aerojet Rocketdyne Holdings	X
Aeroteh*	X
Airbus Group NV	X
Areva S.A.	X
Babcock International Group PLC	X
BAE Systems PLC	X
Boeing Co.	X
Doosan Co Ltd	X
Finmeccanica S.p.A.	X
Fluor Corp.	X
General Dynamics Corp.	X
Hanwha Corp.*	X
Harris Corp.	X
Honeywell International Inc.	X
Huntington Ingalls Industries	X
Jacobs Engineering Group Inc.	X
Kratos Defence and Security Solutions Inc.	X
L-3 Communications Holdings Inc.	X
Larsen & Toubro Ltd.	X
Leidos Holdings Inc	X
Lockheed Martin Corp.	X
Moog Inc.	X
Motovilihinskie Zavody*	X
Northrop Grumman Corp.	X
Orbital ATK Inc.*	X
Poongsan Corp.*	X
Poongsan Holdings*	X
Raytheon Co.	X
Rolls-Royce Group PLC	X
SAFRAN S.A.	X
Serco Group	X
SGL Carbon SE	X
Singapore Technologies Engineering Ltd.*	X
Temasek Holdings	X
Textron Inc.*	X
Thales S.A.	X
United Technologies	X

Per 1 juli 2015 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens.

Ondernemingen met een asterisk zijn aanvullende namen vanuit de indicatieve AFM lijst ten aanzien van cluster munitieproducenten.

Tabel 02.2 Uitsluitingslijst VN Global Compact schenders per 1 januari 2015.

Bron: Ethix SRI Advisors

Onderneming	Structurele VN Global Compact schender
AES Corp.	x
Alstom S.A.	x
Bank Hapoalim B.M.	x
Bank Leumi Le-Israel B.M.	x
Chevron Corp.	x
Cintas Corp.	x
Dexia S.A.	x
Hewlett-Packard Company.	x
Incitec Pivot Ltd.	x
Mizrahi Tefahot Bank Ltd.	x
Potash Corp. of Saskatchewan Inc.	x
Vedanta Resources Plc.	x
Veolia Environnement S.A.	x
Wal-Mart Stores Inc.	x

3 Corporate governance en stemmen

Corporate governance wordt vaak vertaald met goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende organen van de onderneming zoals de raad van bestuur, de raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Pensioenfonds beleggen onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en zijn daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan het pensioenfonds invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan het zich uitspreken over het beloningsbeleid. Het pensioenfonds doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen).

Het pensioenfonds als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfonds een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe hij invulling geeft aan het stembeleid.

Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

Het pensioenfonds voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van het pensioenfonds zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

Stemgedrag Pensioenfonds

Gedurende de eerste helft van het jaar vinden de meeste aandeelhoudersvergaderingen plaats. In de eerste maanden van het jaar publiceren de meeste ondernemingen de jaarverslagen en leggen de jaarrekening ter goedkeuring voor aan aandeelhouders. Ook vindt een groot aantal (her)benoemingen van bestuurders plaats en in steeds meer landen wordt een adviserende stem over de beloning van bestuurders uitgebracht. Daarnaast is een stijgende trend waarneembaar van ingediende

aandeelhoudersresoluties, met name in de Verenigde Staten. Deze door aandeelhouders ingediende agendapunten hebben veelal betrekking op het scheiden van de CEO en voorzittersrol als ook op ESG onderwerpen, waarbij het doel vaak is om meer transparantie van de onderneming te vragen

Stichting Pensioenfonds APF stemde in de eerste helft van 2015 tijdens 1.385 vergaderingen op totaal 17.644 agendapunten. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd plaats.

Het pensioenfonds maakt bij het uitoefenen van stemrechten mede gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). De ISS aanbeveling dient dus als advies. Voordat het pensioenfonds haar definitieve stem geeft beschouwt het alle voorstellen op individuele basis. De strikte criteria in het eigen stembeleid leiden met name bij controversiële agendapunten tot een afwijking van het advies van ISS. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van een dergelijk agendapunt.

Het betekent ook dat het pensioenfonds niet altijd met het management van de onderneming meestemt. Zo werd in de eerste helft van 2015 op 9,4% van alle agendapunten tegen het management gestemd. Het ging hier vooral om de benoeming van bestuurders van ondernemingen (niet onafhankelijk waar dit wel geëist of gewenst is) en beloningsstructuren (excessief, onvoldoende toegelicht, of niet transparant genoeg). Op aandeelhoudersresoluties over milieu, sociale en governance kwesties wordt ook relatief vaak tegen management gestemd.

Tabel 03.1 Overzicht stemactiviteiten H1 2015

Bron: ISS en Syntrus Achmea

Agendapunten	Management		ISS beleid	
	Voor	Tegen	Voor	Tegen
17.644	90,6%	9,4%	98,9%	1,1%

Op de website van het pensioenfonds vindt u meer informatie over hoe wij per aandeelhoudersvergadering stemde.

Vertegenwoordiging op aandeelhoudersvergaderingen

Syntrus Achmea Vermogensbeheer heeft in april de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van Wolters Kluwer bijgewoond. Hier heeft Syntrus Achmea Vermogensbeheer mede namens het pensioenfonds het woord gevoerd en werd hoofdzakelijk het beloningsbeleid aan de orde gesteld.

Het huidige lange termijn beloningsbeleid is gebaseerd op prestatiedoelstellingen voor winst per aandeel en aandelenrendement. De winst per aandeel kan sterk beïnvloed worden door de inkoop van eigen aandelen; een effect dat niet veroorzaakt wordt door prestaties van het management. Daarom werd er tijdens de AVA verzocht om andere prestatiedoelstellingen op te nemen in het lange termijn beloningsbeleid zoals 'Return on Capital Employed' of 'Return on Invested Capital', waarbij deze ongewenste externaliteiten minder tot uiting komen.

Daarnaast worden er vraagtekens gezet bij de referentiegroep voor het beloningsbeleid van Wolters Kluwer. In deze groep zitten enkele matig presterende kleinere beursvennootschappen, die moeilijk vergelijkbaar zijn met Wolters Kluwer. Tijdens de AVA stelt de voorzitter van de Raad van Commissarissen recent een toetsing is geweest van het beloningsbeleid door een externe consultant. Er is wat Wolters Kluwer betreft geen aanleiding om het beloningsbeleid te herzien.

Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Onderstaand de belangrijkste voorstellen op het gebied van milieu, sociale en governance kwesties ingebracht door aandeelhouders in de eerste helft van 2015

Op een aantal aandeelhoudersvergaderingen in de Verenigde Staten, waaronder die van C.R. Bard, is door een aandeelhouder een voorstel ter stemming gebracht met het verzoek tot een uitgebreidere duurzaamheidsrapportage. De rapportage dient een kwantitatief verslag bevatten over de uitstoot van broeikasgassen door de onderneming, zodat aandeelhouders de risico's en kansen voor de onderneming op het gebied van emissies en duurzaamheid beter kunnen evalueren. Bij de onderneming C.R. Bard stemde ruim 31% van de aandeelhouders voor een verbeterde duurzaamheidsrapportage, waarmee het voorstel niet is aangenomen.

Op 19 mei vond de algemene vergadering van aandeelhouders van Royal Dutch Shell (Shell) plaats. Door een groep aandeelhouders werd een resolutie geagendeerd om Shell te verplichten te rapporteren over het klimaatbeleid van de onderneming. Met 98,9% meerderheid stemden de aandeelhouders voor het agendapunt, dat ook gesteund werd door het bestuur van Shell. Vanaf volgend jaar zal de onderneming toetsen in welke mate de strategie en de activa van Shell geraakt worden onder de bestaande klimaatscenario's van het International Energy Agency. Daarnaast zal Shell relevante prestatie indicatoren ten aanzien van klimaatverandering definiëren en rapporteren over duurzame investeringsstrategieën. Bij het Britse BP is een zelfde resolutie ingediend en aangenomen.

Corporate Governance ontwikkelingen Internationaal

Extra stemrechten voor lange termijn aandeelhouders
Zowel in Italië als in Frankrijk zijn er ontwikkelingen rond dubbele stemrechten voor lange termijn aandeelhouders. Dit gaat echter in tegen het basisprincipe van een goede machtsverdeling op de aandeelhoudersvergadering van 'één aandeel, één stem' en kan tot scheve machtsverhoudingen leiden.

Een aantal Italiaanse beursgenoteerde ondernemingen wilde gebruik maken van een wetswijziging om met een gewone meerderheid (50% + 1 stem) van stemmen een statutenwijziging door te voeren, in plaats van de gebruikelijke twee derde meerderheid. Aandeelhouders die langer dan 2 jaar de aandelen in bezit hebben zouden dan dubbele stemrechten verkrijgen. Gezien het geconcentreerde aandeelhoudersbezit in Italië zou dit met name de positie en macht op de aandeelhoudersvergadering van de grootaandeelhouders bevorderen en die van minderheidsaandeelhouders benadelen. Dit terwijl het beoogde effect van de wetgever was om lange termijn aandeelhouderschap te stimuleren. Na een uitvoerig lobby van een aantal institutionele beleggers, academici als ook commissarissen van ondernemingen is het wetsvoorstel ingetrokken.

In Frankrijk is begin 2014 de zogenaamde 'Florange act' aangenomen, waardoor aandeelhouders die langer dan 2 jaar aandelen in hun bezit hebben dubbele stemrechten krijgen toegekend.. De ondernemingen moeten nu expliciet in de statuten opnemen dat zij de bepalingen uit de Florange act niet van toepassing verklaren, waarna de aandeelhouders deze aanpassing van de statuten moeten goedkeuren op de aandeelhoudersvergadering. Deze agendapunten bij beursgenoteerde ondernemingen in Frankrijk worden zeer nauwlettend geanalyseerd en in lijn met het belang van het pensioenfonds gestemd.

Bijlage 1

Uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

- 10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Bijlage 2

Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

IV.4 Verantwoordelijkheid institutionele beleggers

Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers

Principe Institutionele beleggers handelen primair in het belang van hun achterliggende begunstigen of beleggers en hebben een verantwoordelijkheid jegens hun achterliggende begunstigen of beleggers en de vennootschappen waarin zij beleggen om op zorgvuldige en transparante wijze te beoordelen of zij gebruik willen maken van hun rechten als aandeelhouder van beursvennootschappen.

Best practice bepalingen

- IV.4.1 Institutionele beleggers (pensioenfonds, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) publiceren jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.
- IV.4.2 Institutionele beleggers doen jaarlijks op hun website en/of in hun jaarverslag verslag van de uitvoering van hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht in het betreffende boekjaar.
- IV.4.3 Institutionele beleggers brengen tenminste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op de algemene vergaderingen van aandeelhouders.

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

Principe Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun medeaandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en medeaandeelhouders aan te gaan.

Best practice bepaling

- IV.4.4. Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer een of meer aandeelhouders het voornemen heeft de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). Dit geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De betreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd in de zin van best practice bepaling II.1.9.
- IV.4.5. Een aandeelhouder stemt naar zijn eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruikt maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid van deze stemadviseur en de door deze verstrekte stemadviezen.

- IV5.5. Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij indien nodig vragen hierover.